

INVENTOINTIRAPORTTI

Rautjärvi

Simpeleen Tiiliruukin osa-yleiskaava- ja asemakaava-alueiden arkeologinen inventointi
6.–8.5.2014

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

Vesa Laulumaa

Tiivistelmä

Tiivistelmä

Rautjärven Simpeleen Tiiliruukin alueella tehtiin arkeologinen inventointi liittyen Simpele-Änkilän osayleiskaavan muutokseen ja Simpeleen tiiliruukin asemakaavaan ja sen muutokseen. Inventoijana oli tutkija Vesa Laulumaa Museoviraston Arkeologisista kenttäpalveluista. Inventoinnin kenttätöitä tehtiin 6.–8.5.2014.

Inventointialueen koko on noin 75 hehtaaria, se sijaitsee Simpeleen kylän pohjoispuolella, Kivijärvestä lounaaseen. Inventointialueelta ei tunnettu ennestään muinaisjäännöksiä. Inventoinnissa löydettiin useita kymmeniä kiviröykkiöitä, jotka suurin osa liittyy alueen intensiiviseen maatalouteen 1800–1900-luvulla. Osa röykkiöistä voi olla peräisin jo 1700-luvulta, jolloin alueen pohjoisosassa, kosken tuntumassa, on ollut peltoja ja laitumia. Kohde on määritelty muuksi kulttuuriperintökohteeksi nimeltään Ometanmäki.

Sisällysluettelo

Tiivistelmä

Arkistotiedot

1. Johdanto	1
2. Inventointialue ja sen tutkimushistoria	1
3. Inventoinnin kulku ja tulokset	2
4. Kuvaluettelo	3
5. Lähdeluettelo	3
6. Kohdekuvaus	4

Liite: Karttaote. Inventointialue ja kohteet

Arkistotiedot

Tutkimus: Rautjärvi, Simpeleen Tiiliruukin alueen arkeologinen inventointi
Tutkimuksen suorittaja: Vesa Laulumaa/ Museovirasto, Kulttuuriympäristön hoito-osasto,
Arkeologiset kenttäpalvelut
Tutkimuksen tilaaja: Rautjärven kunta, Simpeleentie 12, 56800 Simpele
Tutkimusalueen laajuus: Noin 75 ha
Kenttätyöaika: 6.–8.5.2014

Löydöt: -
Valokuvat: AKDG3706:1–8

Alkuperäinen tutkimusraportti on Museoviraston arkistossa, Sturenkatu 2a, 00100 Helsinki. Kopio on toimitettu työn tilaajalle

1. Johdanto

Rautjärven kunta valmistelee Simpele-Änkilä osayleiskaavan muutosta ja Simpeleen Tiiliruukin asemakaavaa ja asemakaavan muutosta. Museovirasto edellytti kannanotossaan (intendentti Helena Rannan sähköposti viranomaisneuvotteluun liittyen 11.11.2013), että kaavahankkeiden perusselvityksiin tulee sisältyä arkeologinen inventointi. Tarjouksen perusteella kunta valitsi työn tekijäksi Museoviraston arkeologiset kenttäpalvelut, inventoijana toimi tutkija Vesa Laulumaa. Inventoinnin kenttätöitä tehtiin 6.–8.5.2014.

2. Inventointialue ja sen tutkimushistoria

Suunnittelualueet (=inventointialue) sijaitsevat Rautjärven kunnan Simpeleen taajamassa, sen pohjoisosassa (ks. karttaliite). Alue rajautuu pohjoisessa Kivijärveen ja Kokkolanjokeen ja etelässä Simpeleen tiehen. Peruskartalla alueet käsittävät Ometanmäen ja Niemenmäen alueet ja niiden lähiympäristön. Ometanmäen itäosa on suunniteltu puistoalueeksi ja suurimmat maankäytön muutokset kohdistuvat Tiiliruukinkadun itä- länsipuolelle.

Inventointialueen maaperä on moreenia ja kallioperä kiille- ja suonigneissia. Alueen lakiosissa on kalliopaljastumia. Alueen korkeus on noin 70–108 metriä merenpinnan yläpuolella. Maastonmuoto on melko jyrkkää alueen lounais- ja koillislaidoilla. Kasvillisuudeltaan alue on rehevää, mikä johtuu paljolti siitä, että se on enimmäkseen vanhaa viljelysmaata ja ranta-alueet ovat kosteahkoja järvenlaskun jälkeisiä lehtoja ja kuusikoita. 1800-luvulla järvien laskut olivat suosiossa peltoalojen lisäämiseksi, myös Kivijärven pintaa laskettiin. Vanhoja karttoja tarkasteltaessa voi havaita, että erityisesti Niemenmäen itä- ja pohjoispuolella maata saatiin esiin useita hehtaareita. Ometanmäen tuntumassa maata paljastui melko vähän johtuen alueen topografiasta. Inventoinnin kannalta nämä paljastuneet alueet ovat mielenkiinnottomia, koska niiltä ei ole mahdollista löytää muinaisjäännöksiä

Alueella on tapahtunut myös merkittäviä myrskytuhoja vuoden 2010 Asta-myrskyssä. Ometanmäestä huomattava osa on hakattua ilmeisesti juuri tästä syystä. Ometanmäen lounaisosa kasvaa nykyisin erittäin tiheää vesakkoa, jonka seassa liikkuminen ja havaintojen teko on hyvin vaikeaa.

Arkeologisia tutkimuksia ei aiemmin ole suoranaisesti kohdistunut suunnittelualueelle eikä sieltä ennestään tunnettu muinaisjäännöskohteita. Rautjärven muinaisjäännökset inventoi viimeksi vuonna 1997 Minna Kähtävä-Marttinen. Kaiken kaikkiaan Rautjärvellä on Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännöskirjaston mukaan 38 kohdetta, joista 15 on kiinteää muinaisjäännöstä, 12 muuta kulttuuriperintökohdetta, 8 löytöpaikkaa ja 3 mahdollista muinaisjäännöstä.

3. Inventoinnin kulku ja tulokset

Inventoinnin esivalmisteluissa käytiin läpi aiemmat tutkimusraportit, historiallisen ajan karttamateriaalia, pitäjän historiaa koskevia teoksia sekä muinaisjäännösrekisterin tiedot. Esihistorian osalta tärkein lähdeaineisto on Museoviraston muinaisjäännösrekisteri. Inventointialueesta ei ollut saatavilla ilmalaserkeilausaineistoa maanmittauslaitoksen avoimien aineistojen tiedostopalvelusta, joten sitä ei voitu käyttää inventoinnin apuna.

Suunnittelualueet käytiin inventoinnissa kattavasti jalkaisin läpi. Inventointihavainnot perustuvat ensisijaisesti maastossa tapahtuvaan silmämääräiseen tarkasteluun. Erityisesti tarkastettiin alueita, missä maanpinta oli rikkoontunut. Tällaiset paikat ovat yleensä parhaita kivistien asuinpaikkojen löytämisen kannalta. Maaperäkairaa käytettiin myös muutamain paikoin, esimerkiksi inventoinnissa havaitun kuopan ikää arvioitiin kairaamalla saadun maannosprofiilin avulla.

Inventoinnissa ei löydetty esihistoriallisia kohteita ja alue ei topografiansa ja sijaintinsa perusteella olekaan erityisen potentiaalinen niiden suhteen. Sen sijaan havaittiin kymmeniä kiviröykkiöitä, joista suurin osa liittyy 1800–1900 –luvun peltoviljelyyn ja laiduntamiseen. Osa röykkiöstä voi liittyä jo varhaisempaan toimintaan, mahdollisesti kaskeamiseen, tai todennäköisemmin 1700-luvun maatalouteen. Runsaasti kooltaan vaihtelevia raivausröykkiöitä ja yksi pitkä kiviaita sijaitsee Ometanmäen yläosassa ja laidoilla. Alueet ovat olleet käytössä 1800-luvulla, kun nykyisen talon paikkeilla on ollut Repo-niminen tila ja myöhemmin 1900-luvulla samat alueet ovat olleet tehtaan maatalan käytössä. Intensiivisen käytön jäljet ovat jääneet ympäristöön mm. kivrakenteina.

Alueella on ollut myös useita kellareita, joista ehjinä on säilynyt ainakin kaksi inventoinnissa havaittua. Muutamasta kellarikaivantoa muistuttavasta kuopasta päätellen kellareita on ollut aikoinaan useampiakin. Kellareita on ollut Ometanmäen kaakkoisosassa.

Kaikkien kiviröykkiöiden paikantamista ei katsottu tarpeelliseksi niissä osissa missä maankäyttö on ollut modernia ja inventoinnissa otettiin huomioon vain ne röykkiöt, jotka asettuvat niihin ympäristöihin joissa on mahdollisesti ollut toimintaa jo ennen 1800-lukua. Nämä kohteet sijaitsevat Ometanmäen pohjoislaidalla, varttuneessa kuusikossa. Kohde on nimetty Ometanmäeksi ja se on luokiteltu muuksi kulttuuriperintökohteeksi.

Helsingissä 30.5.2014

Vesa Laulumaa

4. Kuvaluettelo

Kuvaaja: Vesa Laulumaa

- AKDG3706:1 Rautjärvi Ometanmäki. Raivausröykkiö Niemenmäellä. Taustalla Tiiliruukinkatu. Kuvattu koillisesta.
- AKDG3706:2 Rautjärvi Ometanmäki. Röykkiö alueen pohjoisosassa, Kosenmaikon lähellä. Taustalla Kivijärvi. Kuvattu etelästä.
- AKDG3706:3 Rautjärvi Ometanmäki. Raivausröykkiö Ometanmäen pohjoisosassa, noin 80 metriä kuntoradasta länteen. Kuvattu lännestä.
- AKDG3706:4 Rautjärvi Ometanmäki. Kosenmaikon kanava. Kuvattu etelästä
- AKDG3706:5 Rautjärvi Ometanmäki. Kellari Ometantien itäpuolella olevan mäen kupeessa. Kuvattu etelästä.
- AKDG3706:6 Rautjärvi Ometanmäki. Raivausröykkiö ja piikkilankakerä Ometanmäen länsilaidalla. Kuvattu lounaasta.
- AKDG3706:7 Rautjärvi Ometanmäki. Pitkä raivausröykkiö Ometanmäen lounaislaidalla. Kuvattu luoteesta.
- AKDG3706:8 Rautjärvi Ometanmäki. Näkymä entisen navetta-kanalan läheltä kohti asemakaavoitettavaa aluetta. Kuvattu lounaasta.

5. Lähdeluettelo

Painetut lähteet

Juvonen, Jaana 1996: *Parikkalan historia*. Gummerus, Jyväskylä.

Vilksa, M. 1969: *Parikkalan historia I-II*. Lappeenranta.

Arkistolähteet

Kähtävä-Marttinen, Minna 1996. Rautjärven inventointi. Museovirasto ja Etelä-Karjalan museo. Museoviraston arkisto.

Internet-lähteet

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto <http://digi.narc.fi>

Heikki Rantatupa, Historialliset kartat <http://vanhakartta.fi>

Paikkatietoikkuna, <http://www.paikkatietoikkuna.fi>

6. Kohdekuvaus

Ometanmäki

Muinaisjäännöslaji:	Muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstunnus:	(tunnus syntyy kun Museovirasto vie kohteen rekisteriin)
Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet
Tyyppin tarkenne:	Röykkiöt
Ajoitus:	Historiallinen
Lukumäärä:	1
TM35-lehtijako:	M5413 SIMPELE
Peruskartta:	4123 02 SIMPELE
ETRS-TM35FIN koordinaatit:	N:6814409, E: 625180
Koordinaattiselite:	Röykkiön gps-koordinaatit alueen keskivaiheilta
Inventointilöydöt:	-
Digikuvat:	AKDG3706:1–8
Kohdekuvaus:	Kohde sijaitsee Rautjärven Simpeleen taajaman pohjoispuolella, Ometanmäen pohjoisosassa. Kohteen koillispuolella on uimaranta ja veneenlaskupaikka, johon päättyy Tiiliruukintie. Vuoden 2014 kaavainventoinnissa kohteessa havaittiin 19 pientä kiviröykkiötä, jotka ovat selvästi raivausröykkiöitä. Ne sijaitsevat hieman viettävässä rinteessä. Maaperä on moreenia ja alue kasvaa varttunutta kuusikkoa. Röykkiöitä on vaikea ajoittaa, mutta on mahdollista, että osa niistä on kaskiraunioita, osa voi liittyä 1700-luvun maatalouteen ja on myös mahdollista, että joukossa on myöhemmin syntyneitä röykkiöitä. Ometanmäen alue on ollut varsin intensiivisen maatalouden käytössä 1800–1900 –luvulla, mäen päällä ja laidoilla on runsaasti tältä ajalta peräisin olevia raivausröykkiöitä ja kiviaitoja. Tähän kohteeseen kuuluvat röykkiöt voivat olla vanhempia historiallisen kartta-aineiston ja sijaintinsa perusteella.
Aiemmat tutkimukset:	-
Aiemmat löydöt:	-
Karttaote:	Peruskarttaote 1:5000
Alakohteet:	
Röykkiö 1: N: 6814440, E: 625208	Röykkiö 2: N: 6814431, E: 625212
Röykkiö 3: N: 6814413, E: 625223	Röykkiö 4: N: 6814393, E: 625223
Röykkiö 5: N: 6814402, E: 625202	Röykkiö 6: N: 6814409, E: 625180
Röykkiö 7: N: 6814414, E: 625189	Röykkiö 8: N: 6814414, E: 625194
Röykkiö 9: N: 6814416, E: 625207	Röykkiö 10: N: 6814382, E: 625162
Röykkiö 11: N: 6814373, E: 625168	Röykkiö 12: N: 6814361, E: 625146

Röykkiö 13: N: 6814333, E: 625179
 Röykkiö 15: N: 6814342, E: 625157
 Röykkiö 17: N: 6814345, E: 625189
 Röykkiö 19: N: 6814371, E: 625213

Röykkiö 14: N: 6814336, E: 625170
 Röykkiö 16: N: 6814344, E: 625150
 Röykkiö 18: N: 6814365, E: 625201

Ote maanjakokartasta vuosilta 1784–1786. Pohjoisosassa näkyy mahdollinen ns. autiopyölin paikka ja sen vieressä tiluksia. Asuttuja taloja niemellä ei ole ollut tuossa vaiheessa. (Charta öfver Koitsanlax Kivijärvi Kaljuskylä och Lammis Byars Ågor uti Koitsanlax Sokn Nyslotts Kreijs och Wiborgs Gouvernement Belägne Til skattläggning Afmätte; 125 Parikkala 4:1a-n), lähde Kansallisarkiston digitaaliarkistossa)

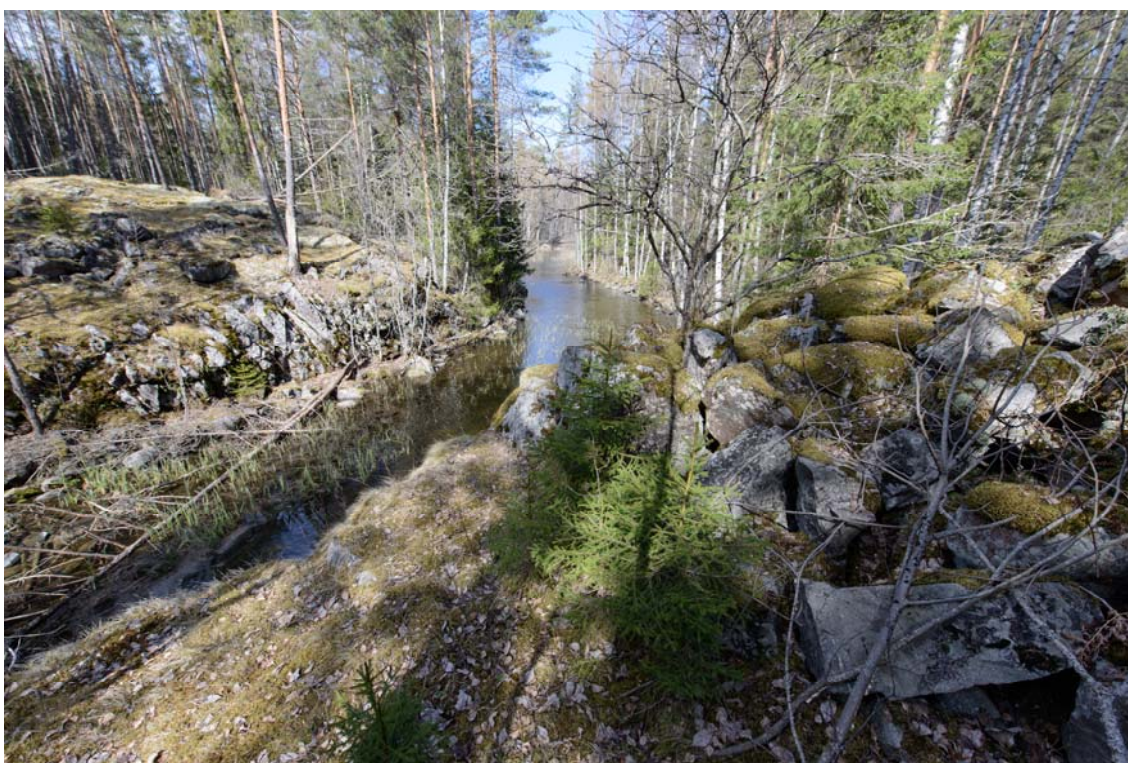
Ote pitäjänkartasta vuodelta 1847. Ometanmäelle on perustettu Repo-niminen tila. Vertaamalla yläpuolella olevaan karttaan selviää myös hyvin kuinka paljon maata saatiin käyttöön, kun järveä laskettiin. (Parikkala 4123 02+4121 1a)

Näkymä entisen navetta-kanalan läheltä kohti asemakaavoitettavaa aluetta. Kuvattu lounaasta. (AKDG3706:8)

Rautjärvi Ometanmäki. Röykkiö alueen pohjoisosassa, Kosenmaikon lähellä, edustaa mahdollisesti vanhempia raivausröykkiöitä. Taustalla Kivijärvi. Kuvattu etelästä. (AKDG3706:2)

Kosenmaikon kanava. Kuvattu etelästä. (AKDG3706:4)

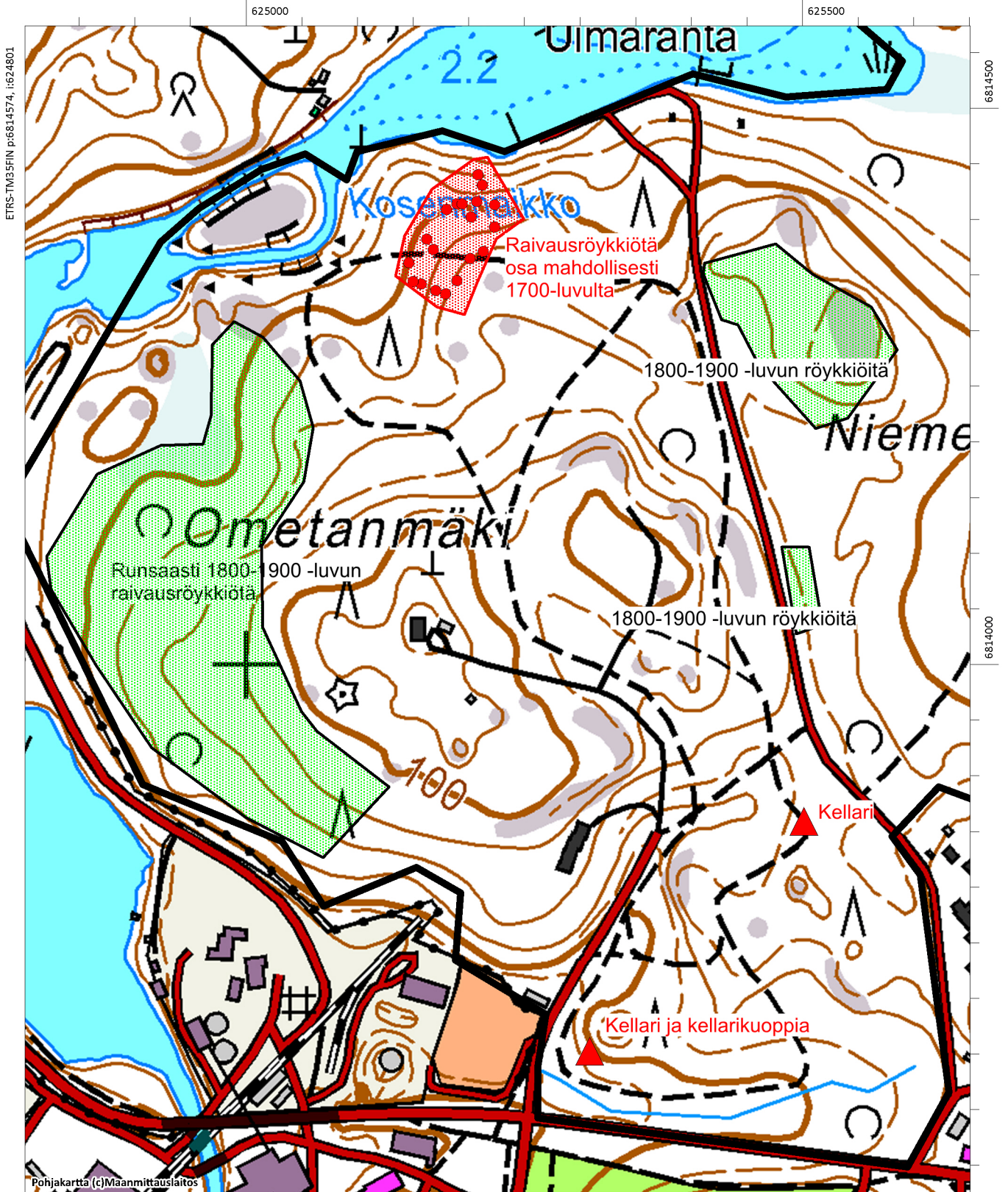
Raivausröykkiö ja piikkilankakerä Ometanmäen länsilaidalla. Kuvattu lounaasta. (AKDG3706:6)

Pitkä raivausröykkiö/kivaita Ometanmäen lounaislaidalla. Kuvattu luoteesta. (AKDG3706:7)

Kellari Ometantien itäpuolella olevan mäen kupeessa. Kuvattu etelästä. (AKDG3706:5)

ETRS-TM35FIN p:6814574, i:624801

6814500

6814000